

LBRIS

We know
books

CORNELIU
FILIP

SINGURI
ÎN TRANZIȚIE
p o v e s t i r i

MAGUNKRA
HAGYATVA
e l b e s z é l é s e k

EDITURA
CREATOR
BRAȘOV, 2023

Cuprins / Tartalom

Carte dintr-o colaborare româno-maghiară.....	5
Könyv román-magyar összefogásból.....	9

P A R T E A I. SINGURI ÎN TRANZIȚIE

Patriarhul.....	15
Nunta din lunetă.....	41
Hangan Bătrânul.....	55
Gânduri în noapte.....	69

P A R T E A II. MAGUNKRA HAGYATVA

A pátriárka.....	91
Esküvő távcsövön.....	121
Hangan, az öreg.....	137
Gondolatok az éjszakában.....	153

Corneliu Filip

n. 19 mart. 1948, Botoșani

Prozator, istoric, ziarist. A absolvit școala primară (1955-1959), gimnaziul (1959-1962) și Liceul „A.T. Laurian” (1962- 1966) la Botoșani, Facultatea de Istorie (promoția 1971) și Facultatea de Filosofie (promoția 1976) la Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași; doctor în istorie la Universitatea din Craiova, cu teza **Tratatul de la Varșovia și România** (2005). Membru al Uniunii Ziariștilor Profesionişti și al Uniunii Scriitorilor din România (2007). A lucrat până la pensionare, în 2012, ca reporter la Radio România Actualități, corespondent pentru județul Botoșani, iar după 1990

a transmis corespondențe și din Republica Moldova, Ucraina, Israel, RFG, SUA. A vizitat 121 state și a publicat note de călătorie .

Premiul revistei Haiku, 1997; Placheta Omagială „Centenarul Marii Uniri” – 2018, acordată de Primăria Botoșani, dec. 2018; Premiul Uniunii Ziariștilor Profesionişti din România acordat la Concursul „Sens și contrasens în mass-media”, categoria Carte 2020, București, 2021.

Figurează în antologia: Scriitori români călători în Japonia / de Florin Vasiliu și Lucia Vasiliu (București: Haiku, 1999).

OPERA: *Secvențe botoșănene* (reportaje, București: Sport-Turism, 1983), *Oameni și pasiuni* (București: Sport-Turism, 1985), *Bun găsit, Japonie!* (note de călătorie; București: Editura Haiku, 1994), *Omul de la soare răsare* (roman; București: Haiku, 2000), *Pelerinaj 2000 – Întâlniri în Israel* (note de călătorie; București: Haiku, 2000), *Pasiunii și afaceri* (reportaje; București: Haiku, 2000), *Singuri în tranziție* (povestiri; București: Orion, 2000), *America sub spectrul terorismului: consemnări de călătorie în S.U.A., Canada și Mexic* (Botoșani: Axa, 2004; reed. 2004), *Mesaje vesele de pe Corabia nebunilor* (povestiri umoristice; Botoșani: Axa, 2004), *Tratatul de la Varșovia: organizație politico-militară sub egida Moscovei* (Târgoviște: Cetatea de Scaun, [2006]), *Tratatul de la Varșovia și relațiile internaționale ale epocii (1955-1991)* (Târgoviște: Cetatea de Scaun, 2007), *Marea schimbare* (roman; Botoșani: Agata, 2011), *Dosarul Transnistria – istoria unui „conflict înghețat”* (București: Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române, 2011; Iași: Timpul, 2012; reed. în lb. engl. la Cardiff: Rowan Vale, 2022), *Mărturiile de la români din jurul României* (Sibiu: Editura Asociațiunii Astra, 2011), *Ion Ghițulescu – Omul de la microfonul Radio* (București: Rao, 2013), *Asociațiunea ASTRA și românii din jurul României* (Iași: Studis, 2016), *Decembrie 1989 la Botoșani – Rememorări* (Botoșani: Agata, 2018), *Republica Moldova – prizonieră a geopoliticii între BRUXELLES și MOSCOVA?* (Botoșani: Agata, 2018), *Însemnările unei femei în tranziție* (roman; Botoșani: Agata, 2018), *O ultimă iubire* (povestiri; Botoșani: Agata, 2018), *Noua migrație prin Europa* (roman; Botoșani: Arena Cărții, 2019), *Popasuri pe țărmurile Pacificului de Sud* (Botoșani: Arena Cărții, 2019), *Însemnările unei femei în tranziție* (ed. a II-a, rev. și ad.; Botoșani: Agata, 2020), *Zămbete din epoca de aur* (Botoșani: Agata, 2020), *America de Sud între Atlantic și Pacific* (note și reflecții de călător; Botoșani: Agata, 2020), *Pavilionul COVID-19* (povestire; Botoșani: Agata, 2020), *Mărturiile de la Pavilionul COVID-19* (teatru; Botoșani: Agata, 2020), *A Secret Love Affair in Bucharest / O iubire secretă în București* (ed. bilingvă rom. – engl.; Iași: PIM, 2021; Cardiff: Rowan Vale, 2021), *Mesaje vesele* (povestiri umoristice dintr-un bloc de garsoniere pentru tineret din anii 1970/ 80) (Botoșani: Arena Cărții, 2021), *De la Tratatul de la Varșovia la Organizația de Cooperare de la Shanghai* (București: Evenimentul, 2022).

În colaborare: *O mașină străbate lumea* (cu I. Chingaru; București: Sport-Turism, 1987), *Un român prin Israel* (cu Zvi Barbiro; Ierusalim: Carta, 1997), *Aproape un veac printre prieteni* (cu F.S. Egner; Botoșani: Mediator, 2014), *Clepsidra cu amintiri* (cu D. Lavric; Iași: PIM, 2021).

A îngrijit editarea memoriilor Ion I. Apăteanu – *Din cele mai vechi amintiri (1887-1920)* (Botoșani: Agata, 2020).

Carte dintr-o colaborare româno-maghiară

După evenimentele din decembrie 1989 și anii care au urmat, în vârtejul evenimentelor s-au produs și numeroase colaborări dincolo de granițe și prejudecăți, cu vizite reciproce și proiecte comune, relații interumane firești.

Eu eram în anii 1990-2000 corespondent al Radio România Actualități într-un colț de țară, în județul Botoșani. Trebuia să informez ce noutăți apăreau. Am primit un telefon de la Primăria Ștefănești pe Prut, de la un vechi colaborator, Stelian Neagu – secretarul localității unde s-a născut în 1871 marele pictor Ștefan Luchian, al cărui tată era maior de grăniceri. Din 2004, prin referendum, Ștefănești a căpătat statutul de oraș, la marginea sa fiind marele baraj și punctul vamal cu Republica Moldova.

Am aflat că la școala lor „Ștefan Luchian” au venit oaspeți de peste munții din Harghita, satul Sândominic, de lângă stațiunea turistică a studenților Stâna

de Vale. Între școlile „Ștefan Luchian” – Ștefănești și cea din Sândominic (care poartă și ea numele unui ilustru fiu al locului, arhiepiscopul romano – catolic Aron Arpad, 1896-1980) s-a stabilit o colaborare prin vizite reciproce ale elevilor însoțiți de profesori. Scopul declarat, elevii să se cunoască, să locuiască în familii, iar cei din Harghita să aibă cu cine să corespundeze și să vorbească la telefon în limba română. În vacanța de primăvară și vară aveau loc schimburi de vizite.

Era primăvara lui 2001 când i-am întâlnit la Botoșani și am realizat un reportaj difuzat apoi de la București. Așa am făcut cunoștință și cu profesoara lor de limbă și literatură română – Iren Nagy, fiică a locului. În vara lui 2003 am ajuns și eu la Sândominic, localitate nouă, cu peste 6200 de locuitori, toți maghiari – secui, dar și cu câteva procente de romi, cu două școli mari, biserică nouă din 1758, muzeu etnografic sătesc. M-au așteptat în gară (lângă izvoarele Oltului, lângă munții semeți Hășnaș și cel Negru) doamna și soțul, profesor și el, de fizică. Fiica lor era atunci repartizată la Craiova. A doua zi am mers cu ei la școala „Aron Arpad”, la Primărie și la Muzeul Etnografic. M-a impresionat că atât cei de la cancelarie și Primărie vorbeau fără probleme limba română. Primarul făcuse la București Facultatea de educație fizică și sport și a fost titular și în echipa națională de hochei.

S-a stabilit cu doamna profesoară o relație de colaborare, fiind și ea scriitoare și publicistă de

limbă maghiară. I-am dat primul meu volum de proză, apărut în 2000 cu titlul „Singuri în tranziție” la editura din București. Doamna Iren, plăcându-i cele scrise de mine, mi-a tradus patru dintre ele, eu promițând să găsesc sponsori, dar n-am reușit atunci. Traducerea mi-a rămas în calculator. Familia Nagy a ieșit la pensie și eu la fel.

În 2020 am reușit să public o povestire în limba engleză la Cardiff – Marea Britanie și la Iași, cu titlul „O iubire în secret la București”. Am realizat traducerea și am decis să o public acum, bilingv – ca rezultat al unei colaborări între cele două condeie cu limbi diferite, dar care merită a fi citite de reprezentanții celor două popoare din patria noastră.

P.S. Aș dori să mai adaug că cele patru povestiri au fost inspirate din cazuri reale, cunoscute sau relatate.

Astfel, povestirea PATRIARHUL a pornit din două surse. Când cu un grup de colegi de la Radio București și făcând un popas la Primărie, secretarul ne-a povestit un fapt inedit: într-un sat din județ a apărut un bătrân dintr-o Țatră care a depus mărturii că el a fost fiu al satului, dispărut în Război, dar ca să scape din prizonierat în Siberia a intrat într-o Țatră care ar fi fost deportată în Transnistria, ar fi depus jurământ și și-a întemeiat altă familie. Am întâlnit și alte persoane care mi-au confirmat cele auzite de mine. M-a impresionat faptul că a putut trăi atâtea decenii cu altă identitate, dar s-a

retras lângă baștină. Alt caz mi-a fost povestit de un fost prizonier revenit într-un sat de lângă Botoșani, care și-a găsit în cimitir mormântul, cu cruce și cu numele său, după nouă ani de prizonierat în Siberia.

Întâmplările din NUNTA DIN LUNETĂ mi-au fost povestite chiar de grănicerul care era pe granița noastră cu Uniunea Sovietică în 1960 – actualul punct de vamă din 1991 de la Racovăț – Herța – și a asistat la întâlnirea de la gardul de frontieră și apoi la observațiile din turnul de veghe din deal, privind spre Nunta din curtea casei lăsate.

Pe HANGAN, bătrânul, l-am cunoscut în Spitalul Județean din Botoșani, când povestea cele petrecute când a fost rănit pe frontul din Cehoslovacia și după.

Povestirea GÂNDURI ÎN NOAPTE este rodul observațiilor din trenurile pentru navetiști, întâlnite în mai orice asemenea transport de noapte.

Lectură plăcută!

Könyv román-magyar összefogásból

Az 1989. decemberi és az azt követő évek eseményei után az események forgatagában is számos határon átívelő, előítéletes együttműködés zajlott, kölcsönös látogatásokkal és közös projektekkel, természetes személyközi kapcsolatokkal.

Az 1990-2000-es években a Radio Romania News tudósítója voltam az ország egyik szegletében, Botoșani megyében. Tájékoztatnom kellett, hogy milyen hírek jelentek meg. A pruti Ștefănești városházáról hívtott egy régi munkatárs, Stelian Neagu – annak a helységnek a titkára, ahol 1871-ben született a nagy festő, Ștefan Luchian, akinek édesapja határőr őrnagy volt. 2004 óta népszavazás útján Ștefănești városi rangot kapott, szélén áll a nagy gát és a Moldovai Köztársaság vámpontja.

Megtudtam, hogy a „Ștefan Luchian” iskolájukba a hegyek túloldaláról érkeztek vendégek a Hargitáról, a sepsiszentgyörgyi faluból, a Stâna de Vale diákok turisztikai üdülőhelyéhez közel. A „Ștefan

Luchian” – Ștefănești és a sepsiszentgyörgyi iskola (amely a hely jeles fiának, Áron Áron római katolikus érsek (1896-1980) nevét is viseli) közös látogatásai révén jött létre együttműködés. diákok pedagógus kíséretében A kinyilvánított cél, hogy a tanulók ismerkedjenek, családban éljenek, a hargitaiaknak pedig legyen kivel levelezni, románul beszélni telefonon A tavaszi és nyári szünetben csereprogramok zajlottak. látogatások.

2001 tavaszán találkoztam velük Botoșaniban, és készítettem egy riportot, amit aztán Bukarestből sugároztam. Így ismertem meg a román nyelv és irodalom tanárukat – Nagy Irént, a hely lányát. 2003 nyarán én is megérkeztem Sepsiszentgyörgyre, egy új városba, ahol több mint 6200 lakos, csupa magyar – székely, de néhány százaléknyi roma is van, két nagy iskolával, új templommal 1758-ból, falusi néprajzi múzeummal. A hölgy és férje, szintén fizikatanár, az állomáson (az Olt-források közelében, a Semeti-hegység Hășnaș és cel Negru közelében) vártak rám. Lányukat ezután Craiovába osztották be. Másnap elmentem velük az Áron Áron iskolába, a Városházára és a Néprajzi Múzeumba. Lenyűgözött, hogy mind a kancellári, mind a városházi emberek gond nélkül beszéltek románul. A polgármester a bukaresti Testnevelési és Sporttudományi Karon végzett, és tagja volt a jégkorong-válogatottnak is.

A tanárnővel együttműködési kapcsolat alakult ki, hiszen magyar nyelvű író és publicista is. 2000-ben megjelent első prózakötetemet „Egyedül az

átmenetben” címmel neki adtam a bukaresti kiadónál. Irénne, akinek tetszett, amit írtam, négyet lefordított nekem, megígérte, hogy szponzorokat talál, de akkor nem jártam sikerrel. A fordítás a számítógépe-men maradt. A Nagy család nyugdíjba ment, és én is.

2020-ban sikerült kiadnom egy történetet angolul Cardiffban – Nagy-Britanniában és Iași-ban "A titkos szerelem Bukarestben" címmel. Elkészítettem a fordítást, és elhatároztam, hogy most, kétnyelvűen kiadom – a két különböző nyelvű toll együttműködésének eredményeként, de érdemes elolvasni szülőföldünk két népének képviselőinek.

P. S. Azt is szeretném hozzátenni, hogy a négy történetet valós esetek ihlették elmesélve vagy elmesélve.

Így a PATRIARCHA történet két forrásból indult ki. A titkárnő a Bukaresti Rádió munkatársainak egy csoportjával felkapaszkodva, a városházán megállt, egy szokatlan tényt mesélt el: a megye egyik falujában egy idős férfi jelent meg a sátorból, aki azt vallotta, hogy a falu fia. amely a háborúban eltűnt, de hogy megszökjön a szibériai fogságból, bement egy sátorba, amelyet Dnyeszteren túlra deportáltak volna, esküt tett volna és egy másik családot alapított volna. Találkoztam másokkal, akik megerősítették a hallottakat. Lenyűgözött, hogy sok évtizedig élhetett volna más identitással, de Bastina közelében vonult nyugdíjba. Egy másik esetet egy Botoșani melletti faluba visszatért egy-

kori rab mesélt el, aki 9 év szibériai fogság után a temetőben találta meg sírját, keresztjét és nevét.

A LUNETÓI ESKÜVŐ eseményeit pont az a határőr mesélte el nekem, aki a Szovjetunió határán tartózkodott 1960-ban a jelenlegi vámponton 1991-től Racovaț – Herța-ban és részt vett a Határkerítésnél tartott találkozóon. a megfigyeléseknél a Vigyia tornyából a dombról, az elhagyott ház felől nézve az esküvő felé.

HANGAN-nal, az öregemberrel a Botoșani Megyei Kórházban találkoztam, amikor elmesélte, mi történt, amikor megsebesült a fronton Csehszlovákiában és utána.

A GONDOLATOK az ÉJSZÉKBEN története az elővárosi vonatokon végzett megfigyelések eredménye, amelyekkel minden ilyen éjszakai közlekedésben találkozhatunk.

Jó olvasást!

LBRIS

We know
books

P A R T E A

.I.

S I N G U R I
Î N T R A N Z I Ţ I E
p o v e s t i r i

PATRIARHUL
HANGAN BĂTRÂNUL
NUNTA DIN LUNETĂ
GÂNDURI ÎN NOAPTE

Patriarhul

Primăvara în acel an venise mai devreme. Lumea tocmai se bucura că după o iarnă căinească, bântuită de viscole și geruri grele, cum nu mai avuseseră parte de mult, troienele au fost mâncate hulpav de soarele renăscut, iar în locul plapumei de alb orbitor s-au așternut covoare de verde calm ce-ți bucura sufletul. Paștele căzuse mai devreme, pe la jumătatea lui aprilie, iar gospodinele grăbite prime-neau casele, ogrăzile, de toate cele adunate după o asemenea iarnă lungă și grea.

La sfârșitul săptămânii, după ce au obosit de trai bun, cum ziceau bătrânii, potrivit datinei, și-au amintit că nu sunt singuri și nemuritori, așa că sâmbătă, ca și în alți ani, cimitirul a fost plin de lume. Era doar Paștele blajinilor. Flăcările lumânărilor stăteau aprinse pe mai toate mormintele. Dănțuiau halucinant printre cruci și brazde, strălucind sub mângâierea soarelui și a brizei de vânt ce se juca ștregărește cu plăpândeale licăriri.

Străbunii au așezat locul pentru veșnicie tocmai în vârful dealului; de acolo, din umbra crucilor gârbovite de scurgerea anotimpurilor, cei plecați dintre cei vii să poată veghea asupra celor rămași în satul

din vale, unde și ei și-au împlinit rosturile vieții. De altfel, potrivit obiceiului, la cimitir se adunau în momentele importante ale vieții, la botez, nuntă, înhumare, pentru că acolo era și biserica satului. A fost reclădită din piatră, imediat după primul război, deoarece într-o vară a fost atinsă de un trăsnet, spre spaima oamenilor. Acum își înalță turla triumfătoare deasupra coroanelor copacilor crescuți din germenii măturați de vânturile cărora le place atât de mult să se alerge de-a lungul și de-a latul cușmei dealului.

Era miezul zilei. În ușa bisericii era forfotă mare, semn că slujba de pomenire a morților se isprăvisse. După ce popa Gapon, ajutat de dascălul Bultoc, a încheiat de stropit cu aghiasmă păștile și celelalte pomeni, oamenii s-au răspândit în grabă, fiecare la locurile de veci, spre a fi gata să-i primească la sfințirea mormintelor.

Mătușa Saveta, ca de fiecare dată, a venit cu toate cele necesare și, după ce le-a rânduie pe prosoape albe și pe o tavă încăpătoare, s-a așezat pe băncuța de lemn, bătută în cărarea din fața mormintelor, unde, de câte ori urcă dealul, stă la gând cu morții ei. Deși au căutat să o încovoie și necazurile să o copleșească, e încă femeie voinică. Doar capul și-l poartă plecat, parcă ar căuta mereu ceva. Dar când e să-l ridice, să te ferești de sfredelul ochilor ei! Poartă, ca de fiecare dată când trece pragul cimitirului, haine cernite. „Că n-oi merge cu catrință înflorată, ca la nuntă!”, repede ea răspunsul la câte

vreun curios. Numai cearcănele grele, ridurile ce pornesc din coada ochilor, cutele frunții și pomeții căzuți stau mărturie pentru lacrimile și durerile de care a avut parte.

Cele două nurori, Geta și Ileana, se mișcau stingerite în preajma ei. Le pare rău că au venit singure. Soții, feciorii Savetei, n-au reușit să se învoiască de la Combinat ori să-și schimbe tura pentru a fi și ei de față la pomenirea tatălui și bunicului lor. Cât despre Costică, fiul cel mai mare al Savetei, rar apărea în sat, locuind de mult la Brașov. Pe Costică tare ar fi vrut să-l aibă mai aproape, chiar împreună cu ea. Și acum, așteptându-l pe popa Gapon, al cărui glas îl auzi cântând psalmi pe la alte morminte, tot la Costică îi e gândul. Își amintește cât a plâns atunci când (după ce tocmai se bucurase văzându-l întors din armată o mândrețe de flăcău, numai bun de așezat la rostul său acolo în sat, lângă ea, să o ajute să-i scoată la liman și pe ceilalți doi frați, născuți unul după altul în vremea războiului), i-a spus că pleacă să lucreze și el prin țară, la Brașov. Mult s-a mai rugat de el, dar Costică al ei nici n-a vrut să audă.

— S-au schimbat, mamă, vremurile! Alte-s rosturile.

— Măi, măi, dar pe toate ai ajuns tu să le știi! Cred că mai mult te-a stricat armata, decât să te fi copt la minte.

O spunea cu năduf și nu se putea abține să nu i se aburească ochii. Costache a căutat să o îmbune.

P A R T E A

.II.

M A G U N K R A
H A G Y A T V A
e l b e s z é l é s e k

A PÁTRIÁRKA
ESKÜVŐ TÁVCSÖVÖN
HANGAN, AZ ÖREG
GONDOLATOK AZ ÉJSZAKÁBAN

A PÁTRIÁRKA

Abban az évben korán érkezett a tavasz. Örvendett minden élő, hogy egy olyan, hóviharakkal és fagyokkal teli, kutya-kemény tél után, amilyenben régóta nem volt részük, a hókupacokat mohón elnyelte az erőre kapó nap, és lélekvidámító, nyugodt-zöld szőnyeget terített a vakítóan fehér hópaplan helyére. A Húsvét most előbbre esett, úgy április közepére, és a gazdasszonyok sietve tisztogatták házaikat, udvaraikat mindattól ami ilyen nehéz és hosszú tél alatt összegyűlt.

A hét végén, amikor, az öregek szavajárása szerint, már belefáradtak a jólétbe, a hagyományokhoz híven arra is gondoltak, hogy nincsenek magukra, és nem is halhatatlanok, így hát a szombati napon, akárcsak más években, a temető telve volt emberekkel. Halottak Húsvétja volt. A legtöbb sírhanton gyertyák lobogtak. Sejtelmesen táncoltak a lángok a keresztek és a barázdák között, halványan pislákolva a nap fényében és az enyhe fuvallatban, mely huncutul eljátszott velük.

Őseik a temetőt a dombtetőre helyezték, hogy onnan, az évszakok folyamatos változásában elgörbült keresztek árnyékából, őrködhessenek a

falu felett, s a faluban maradottak felett azok, akik kiléptek az élők soraiból, mert már betöltötték hivatásukat. Különben, a szokáshoz híven, az emberek a temetőben gyűltek össze életük legfontosabb eseményeinél, ha keresztelő volt, esküvő, vagy temetés, mert ott állt a falu temploma is. Közvetlenül az első háború után építették újjá kőből, mert egyik nyáron, az emberek nagy rémületére villámcsapás érte. Most diadalmasan emelkedik tornya a sokféle magból kelt fák koronái fölé, melyeket a dombtetőn szélteben s hosszában szaladgáló szelek hordtak oda.

Dél volt. A templomajtóban már nagy volt a nyüzsgés annak jeleként, hogy a halottakért mondott mise befejeződött. Miután Gapon pópa, akinek Bultoc kántor is segített, meghintette szenteltvízzel a pászkat és többi alamizsnát, az emberek sietve szétszéledtek, ki-ki a saját örök-helyére, hogy ott fogadják a papot, aki a sírhantokat megy megszentelni.

Saveta néni, mint máskor is, minden szükségést magával hozott, és miután ezeket egy nagy tálcára és fehér terítőkre szépen lerakta, leült a sírok előtti ösvénybe vert kis fapadra, s mint mindig, amikor feljött a dombra, a halottaira gondolt. Habár sokféle gond és baj próbálta hátát meggörbíteni, még mindig derék asszony volt. Csupán a fejét tartotta állandóan lehajtva, mintha mindig keresne valamit. De amikor felemelte azt, jobb volt kikerülni átható tekintetét. Most is, mint mindig a temetőbe

menet, sötét öltözetet visel. „Csak nem fogok virágos köténnyel menni oda is, mint a lakodalomba!” szokta válaszolni egy-egy kíváncsiskodó kérdésre. Csupán a sötét karikák a szeme körül, a ráncok, amelyek a szeme sarkából futnak szét, homloka mély redői és beesett arca tanúskodnak arról a sok könnyről és fájdalomról, amelyben része volt.

A két menyé, Geta és Ileana, zavartan járkáltak körülötte. Bántotta őket, hogy csak maguk jöttek. A férjeiknek, Saveta fiainak, nem sikerült elkérezkedni a kombinátból, vagy pedig váltást cserélni, hogy ott lehessenek apjuk és nagyapjuk sírjánál ezen a napon. Saveta legnagyobbik fia, Costică, ritkán volt látható a faluban, sok ideje már annak, hogy Brassóban lakott. Costică fiát az anyja nagyon szerette volna maga mellett tartani. Most is, miközben Gapon pópára vártak, akinek egészen odáig hallatszott a hangja, amint a többi sírokat szentelte, Saveta gondolatai egyre Costică-nál jártak. Eszébe jutott, milyen sokat is sírt abban az időben (mindjárt azután, hogy nagy öröme a fia hazajött a katonaságtól, mint jól fejlett, formás legényember, éppen kész arra, hogy elfoglalja a helyét a faluban az anyja mellet, és hogy segítségére legyen a két kisebb fiú felnevelésében, akik egyik a másik után, a háborús években születtek), amikor azt mondta neki, hogy elmegy messzire, az ország más vidékére dolgozni. Ő sokáig könyörgött neki, de Costică meg sem akarta hallgatni.